

9.

SINIF

YENİ MÜFREDAT
HİPER METİN

#TARİHÇİ

#TARİHÇİ YOUTUBE KANALI
VIDEO PDF DERS NOTLARI

İbrahim AYDOĞAN

 tarihciyoutube

 #TARİHÇİ

 @tarihciyoutube

2.ESKİ ÇAĞ'DA YÖNETENLER VE SAVAŞANLAR

- a. Eski Çağ'da Başlıca Medeniyet Havzaları
- b. Eski Çağ'da Yönetenler
- c. Eski Çağ'da Savaşanlar

Konu Alt Başlıkları

a. Eski Çağ'da Başlıca Medeniyet Havzaları

Toplumların belli bir dönemdeki kültürü ve yaşam tarzına **medeniyet** denir. Benzer medeniyet özelliklerinin görüldüğü bölgelere de medeniyet hazası denilmektedir. Eski Çağ'da başlıca medeniyet havzaları şunlardır.

Medeniyet Havzaları

1-Mezopotamya Medeniyet Havzası

Yunanca iki nehir arası demektir. Fırat ve Dicle nehirleri arasındır. Dünya medeniyetinin beşiği sayılır. Verimli Hilalin içerisinde yer alır. Bu medeniyet havzasında Sümerler, Akadlar, Asurlular ve Babilliler yer almaktadır.

a. Sümerler

- **Site** (Ur, Urug, Nippur ve Lagaş gibi) denilen şehir devletleri ve **ensi** veya **patesi** denilen rahip kralları vardı. **Kara sabanı** icat ettiler ve **sulama kanalları** inşa ettiler.
- **Çivi yazısını** icat ettiler. **İlk yazılı kanunları** (Urkagina Kanunları) hazırladılar.
- **İlk ay yılı takvimi, dört işlem, tekerlek, uzunluk ve ağırlık ölçü birimlerini** icat ettiler.

b. Akadlar

- Sümerlere son veren **Kral Sargon** tarafından **Agade** şehrinde kuruldu.
- Tarihin **ilk imparatorluğunu ve ilk daimi ordusunu** kurdular.
- Kral Sargon ve Naram-sin'in Anadolu Seferleri için tutulan kayıtlar **Anadolu tarihindeki ilk yazılı kayıtları** oluşturmuştur. Gutiler tarafından yıkıldılar.

c. Asurlular

- Kuzey Irak'ta yaşadılar, kara ticaretine yönelip, Anadolu'da ticaret kolonileri kurdular.
- Yazıyı Anadolu'ya getirerek Anadolu'nun tarih çağlarına girmesini sağladılar.
- Tarihin ilk kütüphanesi Ninova kütüphanesini açtılar. Med ve Babil saldırısıyla yıkıldılar.

d. Babilliler

- Akadlar gibi merkezi krallık oldular. En ünlü kralları Hammurabi'dir.
- İlk yazılı anayasa olan Hammurabi Kanunlarını hazırladılar. (Kısasa kısas esaslıdır)
- Babilin Asma Bahçeleri ve Babil Kulesi onlara ait önemli eserlerdir.
- Pers saldırıları sonucunda yıkıldılar.

2- Anadolu Medeniyet Havzası

Asya'nın en batısında yer alan Anadolu'ya Romalılar güneşin doğduğu yer anlamına gelen **Anatolia** adını vermiştir. Bulunduğu konum itibarıyla eşsiz bir coğrafi alanda yer alan Anadolu medeniyet havzası; Mezopotamya, Mısır ve Akdeniz medeniyet havzalarından etkilenmiştir. Ticaret yolları üzerinde olan ve kıtaları birbirine bağlayan Anadolu aynı zamanda önemli su kaynaklarına, tarım arazilerine ve yer altı zenginliklerine de sahiptir. **Hititler, İyonyalılar, Urartular, Frigler ve Lidyalılar** Anadolu Medeniyet Havzasında yer alan uygarlıklardır.

a. Hititler (MÖ XVII. yüzyıl ve MÖ XII yüzyıl arası)

- Çorum'da yer alan **Hattuşaş** merkezli bir imparatorluk kurdular.
- Mısırlılarla Kadeş Savaşı'nı ve **Kadeş Antlaşmasını** yapmışlardır.
- **Pankuş** denilen danışma meclisi ve **Tavananna** denilen kraliçe vardı.
- **Anal** denilen yıllıkları yazarak tarafsız tarihçilik örneği verdiler.

Anadolu Medeniyet Havzası

b. İyonyalılar (MÖ XIII. yüzyıl)

- Batı Anadolu'da Büyük Menderes ve Küçük Menderes havzalarında: Efes, Milet, Teos, Phokaia (Foça), Smyrna (İzmir), Samos (Sisam) ve Khios (Sakız) gibi İyonya kentleri halinde yaşadılar. Ticaret kolonileri kurup uluslararası ticaret yaptılar.

Artemis Tapınağı

c. Urartular (MÖ IX. yüzyıl ve VI. yüzyıl arası)

- Hurri kökenlidirler ve Doğu Anadolu, Güney Kafkasya ve Kuzey İran'ı içine alan Tuşpa (Van) merkezli devlet kurdular. Kale, saray, tapınak ve su kanalları gibi önemli mimari eserler meydana getirdiler.

Urartulardan Kalma Van Kalesi

d. Frigler (MÖ VIII. yüzyıl ve VII. yüzyıl arası)

- Ege göçleriyle Anadolu'ya gelip, Sakarya Nehri havzasında Frig Devletini kurdular. Kurucusu Kral Gordios, başkenti Gordion'dur. Efsanevi kralları Midas'tır. Kimmerler tarafından yıkıldılar.

Frig Halı ve Kilimleri

e. Lidyalılar (MÖ VII. yüzyıl ve VI. yüzyıl arası)

- Gediz Ovası'nda başkent Sard (Salihli) olarak kuruldu.
- Parayı kullanan ilk topluluk olan Lidyalılar, Kral Yolu ve zengin altın yatakları sayesinde zenginleştiler. Pers saldırılarıyla yıkıldılar.

Lidya Paraları

3- Mısır Medeniyet Havzası

- Heredotos'un «*Mısır Nil'in bir armağanıdır*» sözünde olduğu gibi Mısır, Nil'in etrafında ortaya çıkmış bir medeniyettir.
- Etrafı çöller ve denizlerle çevrili olup *etkileşime büyük oranda kapalı bir coğrafya* olan Mısır medeniyetinin temel geçim kaynağı Nil Nehrinin hayat vermesinden dolayı *tarım* olmuştur.
- Önceleri *Nom* denilen şehir devletleri halinde yaşayan *Mısır'ın kurucusu Kral Menes*'tir.
- Eski Mısır uygarlığının en merak edilen eserlerinden olan *Giza Piramitleri* IV. Hanedan zamanında inşa edilmiştir. Yeni Krallık Dönemi'nde (MÖ 1550 - MÖ 1070) büyük bir imparatorluğa dönüştüler.
- Hititlerle, Kadeş Savaşı'nı yaptılar ve MÖ 1280'de tarihin bilinen ilk antlaşması olan *Kadeş Antlaşması*nı yaptılar.
- Kralların *Firavun* (tanrı-kral) olarak bilindiği Mısır'da ahiret inancı vardı ve ölüleri mumyalamışlardır. Kral mezarlarına *Piramit*, halk mezarına *Labirent* denirdi. *Hiyeroglif (resim) yazısını* kullandılar ve ilk güneş yılı takvimini geliştirdiler.
- Batlamyus Hanedanlığının Roma tarafından MÖ 30'da yıkılmasına kadar geçen 3000 yıllık sürede Mısır'da 30 hanedan hüküm sürmüştür

Mısır'ın Hayat Kaynağı
NİL NEHİRİ

Mısır Uygarlığı

Piramitler Ülkesi
MISIR

4- Avrupa Medeniyet Havzası

Avrupa adı Sami dillerinde güneşin battığı yer anlamındaki "erep" kelimesinden türemiş, Yunancada *Europa* hâlini almış ve *Adalar (Ege) Denizi'nin* batısındaki ülkeler için kullanılmıştır. Bu havzada Yunanlılar, Romalılar ve Makedonlar bulunur.

a. Yunan Şehir Devletleri

Adalar (Ege) Denizi etrafında ortaya çıkan bir uygarlıktır. Avrupa medeniyetinin oluşmasına katkı sağladılar. Polis denilen şehir devletleri halinde yaşamışlardır. Güçlü donanması olan Atina ve güçlü kara ordusu olan Sparta iki önemli Yunan şehir devletidir.

b. Romalılar

Temelleri İtalya'da atılan Roma uygarlığının tarihi sırasıyla: 1- Krallık 2- Cumhuriyet 3- İmparatorluk olmak üzere üç döneme ayrılmaktadır. Sınırları hızla genişleyen Roma İmparatorluğu İlk Çağ'ın en büyük imparatorluğu haline gelmiştir. Yol yapımına önem verdiler. Kavimler Göçü'yle Doğu ve Batı Roma olarak ikiye ayrıldılar. 476'da Batı Roma 1453'te Doğu Roma yıkılmıştır.

c. Makedonlar

Kurucusu II. Philip ve en parlak devri Büyük İskender dönemidir. Büyük İskender Doğu Seferiyle Anadolu, Mısır ve İran'ı alarak Hindistan'a kadar hakim olmuştur. Bu sefer sonucu Hellenizm (İlk sentez uygarlık) Uygarlığının doğmasına ortam hazırlamıştır.

5- Türkistan Medeniyet Havzası

Asya'da Türklerin yaşadığı bölge olan Türkistan, kuzey doğuda Baykal Gölü ve güneybatıda Gobi Çölü'nden başlayıp batıda Hazar Denizi'ne kadar uzanmıştır. VI. yüzyıldan itibaren Batılılar tarafından Turkhia (Türkiye) olarak isimlendirilmiş olan bölge, İranlılar ve Araplar tarafından "**Türk yurdu**" anlamına gelen Türkistan olarak adlandırılmıştır. Bu medeniyet havzasında **İskitler** ve **Asya Hunları** bulunur.

Türk Yurdu TÜRKİSTAN

İskitler

- Konargöçer bir topluluk olan İskitler, MÖ IX. yüzyılda Türkistan'da baş gösteren kıtlık ve kuraklık sebebiyle Hiung-nularla (Hunlar) mücadelelere girişmiştir.
- Mücadeleleri kaybeden İskitler, Karadeniz'in kuzeyine göç etmiştir.
- Daha sonra batıya ve güneye doğru hareket eden İskitler, atı savaş alanlarında çok etkili kullandıkları için Anadolu ve Mezopotamya'da süvari birliklerinin kurulmasına öncülük etmiştir.
- İskitler, Anadolu ve Mezopotamya'nın siyasi ve demografik yapısını da etkilemiştir.

Bozkırın Süvarileri
İSKİTLER

Asya Hunları

- MÖ 220 yılında kurulan Asya Hun Devleti, konargöçer Türklerin Asya'nın içlerinde siyasi bütünlüğü sağlayarak kurdukları bilinen ilk devlettir.
- MÖ 209 yılında Mete'nin kağan olması ile Asya Hunları seferler düzenleyerek Çinlileri yenilgiye uğratmıştır.
- Asya Hun Devleti Dönemi, Türk tarihi açısından ordu yapılanmasından devlet teşkilatına kadar birçok alanda ilklerin ortaya konulduğu bir dönemdir.
- Asya Hunları artan taht kavgaları sonucunda güney ve kuzey olmak üzere ikiye ayrılmış, sonrasında hem komşularıyla hem de Çin'le olan mücadeleler neticesinde MS 216 yılında tamamen yıkılmıştır.

BÜYÜK HUN DEVLETİ